

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

6. Vnde oriatur dependentia intellectus à phantasmatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

producere speciem intelligibilem; unde si essent duo intellectus realiter distincti, & separati, quorum unus esset productivus speciei intelligibilis, & non receptivus cognitionis, alter vero receptivus cognitionis, & non productivus ipsius; hic illo longè perfectior censendus esset; præsertim cum habet intelligere formaliter per hoc quod habeat in se receptam cognitionem, nec ad hoc requiratur per se, quod producatur productio ab ipso met cognoscente, ut postea dicam: nec ullus est qui non mallet se cognoscere formaliter, & posse formaliter cognoscere, quam producere speciem intelligibilem, aut eam posse producere. Itaque concludo, intellectum possibilem esse perfectiorem intellectu agente non solum, ut habet virtutem productivam cognitionis, sed etiam virtutem receptivam eius, præsertim talem, ut per receptionem eius possit formaliter intelligere.

QVÆSTIO V.

Utrum intellectus humanus, & Angelicus distinguantur specie.

42. **E**X suppositione, quod intellectus identificetur realiter animæ, & Angelis in nostra sententia, non potest esse dubiū, quin realiter sint distincti specie, sicut Angelus, & anima, quibus identificantur. Unde quæstio solum potest esse de ipsis formaliter loquendo: bene enim potest fieri quod aliquæ formalitates, quæ realiter distinguuntur specie, formaliter tamen non sic distinguantur: sic enim animalitas in homine, & bruto realiter distinguuntur specie; & tamē formaliter sunt eiusdē rationis.

CONCLUSIO I.

Probabilis est quod intellectus Angelicus, & humanus distinguantur specie. Hæc est Doctoris in 2. dist. 1. quæst. ult. Quamvis oppositum etiam proponat ibidem, ut probabile. Est etiam D. Thom. 1. p. q. 79. art. 2. & longè magis communis apud alios auctores hic, & in materia de Angelis.

Probatur à Thomistis: quia intellectus Angelicus habet distinctum obiectum adæquatum ab intellectu humani obiecto adæquato: sed potentia habentes distincta obiecta adæquata distinguuntur specie: ergo.

Probatur maior: quia obiectum adæquatum motuum, præsertim intellectus humani, est quidditas rei materialis: tale vero non est obiectum adæquatum motuum intellectus Angelici, sed aliquid aliud magis late patens.

Verum hæc probatio supponit maiorem, quam supra impugnavi quæst. 1. & ex dictis in illa quæstione patet, circa nihil posse versari intellectum Angelicum, circa quod non posset versari humanus, quantum est ex natura sua: unde per ordinem ad obiecta nequeunt distinguui.

Probatur primo: quia intellectus Angelicus non est diffusivus, secus vero est de humano.

Hæc etiam probatio, supponit veritatem antecedentis quod falsum est secundum Scotistas: de quo in materia de Angelis.

43. *Melius probatur conclusio primo: quia intellectus humanus potest habere & habet de facto cognitiones aliquas distinctas rationis ab omnibus, quas potest habere intellectus Angelicus, nempe cognitiones rerum quatenus proponuntur in phantasia, ut quæstione sequenti magis apparebit.*

Probatur secundum: quia perfectior substantia in ratione intellectui debet habere perfectiorem potetiam correspondentem illi rationi, quam imperfectior, alias non esset perfectior; sed substantia Angelica est perfectior in ratione substantiæ intellectui quam anima vel homo, & potentia correspondens illi rationi est intellectus: ergo debet habere perfectiorem intellectum.

Probatur tertio, quia intellectus humanus ex se potest intelligere res omnes independentes à phantasmatis sicut Angelicus, vel non potest: Si non potest, certum est ipsum esse distinctæ speciei ab Angelico, qui potest. Si potest, ergo quandoquidem præterea potest intelligere res ut phantasticè propositas, nisi esset aliqua differentia vel in cognitione Angelica, vel in modo ipsam acquirēdi,

sequeretur intellectus humanum est perfectiorē quam est Angelicus, quandoquidem & posset intelligere quæcumque posset Angelicus secundum eandem rationē quoad substantiam, & modum cognitionis, & præterea alias cognitiones distinctas habere, quas non posset Angelus, sed hoc est absurdum: ergo debet esse differentia inter utraque cognitionem, vel quoad substantiam, vel quoad modum ipsam producendi, vel acquirendi: sed si sit talis differentia, eo ipso sequitur quod sint distinctæ speciei.

Confirmatur, quia potentia sensitivæ externæ hominis, & bruti distinguuntur specie: ergo & potentia intellectus hominis & Angeli, à paritate rationis.

Confirmatur secundo, quia si non distinguerentur specie intellectus Angelicus ab humano, sequeretur hominem esse longe perfectiorem Angelo, quia haberet perfectiones intellectuales tam perfectas, & præterea haberet alias perfectiones plures, quales non haberet Angelus, nempe corporeas, sed hoc est absurdum.

44. *Obijciat: si essent distinctæ speciei, deberent esse inæqualis perfectionis, & Angelicus deberet esse perfectior, sed hoc est incōveniēns: quia inde sequeretur quod cognitio Angelica esset diversæ speciei, & maioris perfectionis quam humana potest esse, & cōsequenter quod visio beatifica Christi & Divæ Virginis esset speciei imperfectioris, quam visio beatifica Angeli.*

Respondetur concedendo maiorem, non ex eo, quod inæqualitas in perfectione inter aliqua sequatur necessario ex distinctione specifica ipsorum, sed propter secundam & tertiam probationem conclusionis. Nego vero minorem cum sequela probationis: nam quamvis intellectus ipsorum sint distinctæ speciei, non necessario cognitiones sunt distinctæ speciei, quia possunt habere distinctionem specificam ex alio capite quam per ordinem ad diversitatem specificā cognitionum, per hoc scilicet, quod unus intellectus posset plura simul cognoscere, quantum est ex natura sua: aut per hoc, quod citius aut expeditius, aut clarius posset cognoscere, quam alter intellectus.

Deinde, quamvis cognitiones ab illis provenientes deberent esse distinctæ speciei & inæqualis perfectionis sicut ipsimet intellectus, & consequenter cognitio Angelica deberet esse perfectior quam humana, etiam Christi, quantum est ex natura potentiarum, tamē de facto Deus posset supplere per lumen gloriæ, aut alia auxilia imperfectionem intellectus Christi præ intellectu Angelico, & si id faceret, Christus posset habere cognitionem etiam specie perfectiorem quam esset cognitio Angelica.

QVÆSTIO VI.

Unde oriatur dependentia intellectus à phantasmatis.

45. **I**ntellectum nostrum pro hoc statu dependere à phantasmatis patet & autoritate Philosophi 3. de anima, text. 12. & communi consensu Doctorum, & etiam experientia, qua constat quod impedito organo phantasia non intelligamus rectè, ut patet in phreneticis, dormientibus, & infirmis. Sed valde prorsus difficile est assignare rationem huius dependentiæ; quæ difficultas ut magis appareat, & melius solui possit, varij dicendi modi proponendi sunt.

Aliqui dicunt rationem esse quod non possit intelligere absque speciebus, & quod non possit species habere nisi à phantasmatis.

Contra, quia hinc solum sequeretur quod dependeret à phantasmatis, quantum ad acquisitionem specierum, non vero quod dependeret ab iis quantum ad usum earum: nam quemadmodum ipsa potentia sensitiva interna dependet à sensibus externis, quoad acquisitionem specierum, iis tamen habitis potest habere cognitionem sensitivam per eas, cessantibus potentiis externis: eodem modo potentia intellectiva posset habere dependentiam à phantasia in ordine ad acquirendas species, quamvis iis habitis possit per illas intelligere sine ulteriori dependentia à phantasia, aut eius operatione.

Phantasia

Intellectus humanus, & Angelicus distinguuntur specie

Præterea intellectus per species potest intelligere absque dependentia à phantasia in statu separationis: ergo in statu coniunctionis idem poterit facere, nisi ostendatur aliqua ratio ob quam impediatur.

Quod si dicatur phantasiam semper requiri, ut una species præ alia exciteretur.

Contra est, quod quemadmodum ex ipsis speciebus phantasticis una species præ alia excitatur absque operatione potentiatur, à quibus species acquirerebantur, ita etiam una species intelligibilis potest excitari præ alia absque dependentia à phantasia, à qua species illæ abstraherentur.

Deinde quemadmodum ex pluribus speciebus animæ separatæ una præ aliis excitari possit, cur similiter non possit dici de anima coniuncta?

46. Secundo teneri posset iuxta principia *Auicennæ*, rationem istius necessariæ connexionis esse, quod species intelligibiles debeant in esse & fieri à phantasmatibus, & consequenter intellectus sicut non potest operari absque speciebus, non potest operari absque dependentia continua à phantasmatibus, à quibus dependent illæ species.

Contra hanc sententiam facit primo, quod omnes, qui admittunt species intelligibiles, uno excepto *Auicennæ*, teneant eas non dependere in conservari à phantasmatibus, quod & probat *Doctor* in 1. d. 2. q. 6. contra eundem pluribus rationibus à me explicatis ibidem. Quarum præcipua mihi videtur, quod phantasia habet virtutem conservandi suas species independentem à sensibus externis, sine quibus eas producere nequit: ergo & intellectus debet habere virtutem conservatiuam suarum specierum independentem à phantasia.

Contra secundo, quia intellectus non ita dependet in operationibus suis ex natura sua à phantasia, aut speciebus dependentibus in fieri, & conservari à phantasia, quin possit intelligere absque talibus speciebus ac phantasia, ut patet in statu separationis, in quo non habet tales species nec phantasiam: ergo manet adhuc difficultas, cur in statu coniunctionis non possit habere tales operationes absque dependentia à phantasmatibus, licet haberet dependentiam à phantasmatibus quoad alias operationes, iuxta principia *Auicennæ*.

Contra tertio, quia si species intellectus dependerent in fieri, & conservari à phantasmatibus, sequeretur quod non requirerentur species illæ, quia ipsamet phantasmata, sicut sufficerent ad illas species, & semper deberent applicari quoties applicantur illæ species, ita etiam possent determinare ad cognitiones correspondentes illis speciebus, & semper sufficienter ad hoc applicarentur: ergo frustra ponerentur species intelligibiles; quod est contra *Auicennam*.

47. Tertio posset dici rationem conversionis necessariæ intellectus ad phantasmata oriri ex eo, quod non datur species intelligibiles, ut probabilius supra docui *quest. 3*. Si enim huiusmodi species non datur, nihil aliud poterit sufficere ad determinandum intellectum præter phantasmata: sed quoties operatur, debet adesse determinationem ipsius ad operandum: ergo non potest unquam operari absque phantasmatibus.

Hæc *sententia* optime saluat rationem necessariæ conversionis ad phantasmata quantum ad operationes, quas de facto in nobis experimur. Sed non saluat cur intellectus non possit acquirere species tales, & habere operationes tales, quales haberet in statu separationis sine dependentia à phantasmatibus.

D. Thom. 1. p. q. 84. art. 7. dicit rationem huius necessariæ conversionis esse, quod quidditas rei materialis sensibilis sit obiectum proprium intellectus coniuncti: sed talis quidditas debet necessario in aliquo indiuiduo materiali existere: ergo non potest complete intelligi nisi in tali indiuiduo, sed non possumus ipsam cognoscere ut sic, nisi per sensum, quia intellectus non fertur in singulare: ergo non potest intellectus intelligere aliquid quin sensus operetur.

48. Hanc doctrinam, quæ reuera insufficiens est, impu-

gnat *Doctor* tribus rationibus à me explicatis in 1. dist. 3. *quest. 6.* & hic etiam breuiter impugnatur primo: quia non assignatur ratio cur intellectus coniunctus non possit habere tales operationes, quales habet separatus, quodcumque demum dicatur esse obiectum ipsius: sed illæ operationes essent independentes à phantasmatibus: ergo non ostenditur ratio, cur non habeat aliquas operationes pro hoc statu absque conversione ad phantasmata; quamvis ostendatur ratio, cur conuertat necessario ad phantasmata ad habendas illas operationes, quas nos experimur semper esse cum tali dependentia.

Secundo, quia intellectus intelligit quiddid percipit phantasia: ergo si phantasia intelligat singulare, intellectus etiam illud intelligit, & certe si sola phantasia perciperet singulare, non magis perfecte intelligeret intellectus quidditatem rei materialis intellecta singularitate, quam non intellecta: ergo perceptio phantastica rei singularis ut singularis, non iuvat ut intellectus magis complete quidditatem rei materialis intelligat, quam si non perciperetur, & sic corrumpitur fundamentum *D. Thomæ*.

Tertio, quia non obstante quod quidditas rei materialis sit necessario in aliquo singulari, Angelus & anima separata ipsam intelligunt: quæro ergo an intelligant illud singulare, in quo existit. Si intelligant: ergo similiter posset intellectus coniunctus ipsum intelligere, & sic etiam corrumpitur fundamentum *D. Thomæ*. Si non intelligant, tum quæro an cognoscant illam quidditatem complete. Si sic: ergo potest complete cognosci non cognito singulari, in quo existit, contra *D. Thomam*. Si non: ergo nec intellectus coniunctus debet ipsum complete cognoscere: & ergo ulterius quemadmodum intellectus separatus potest, non cognito singulari, cognoscere quidditatem illam sine dependentia à phantasmatibus, similiter dici potest de intellectu coniuncto.

Quarto denique, quia non bene sequitur quod aliquid non possit intelligi non intellecto alio, ex eo, quod à parte rei necessario debeat existere in illo alio, ut patet infinitis exemplis, quæ superfluum esset proponere, cum sint obuia.

CONCLUSIO I.

49. Ratio necessaria conversionis intellectus ad phantasmata, quantum ad cognitiones, quas de facto habet, est quod non datur species intelligibiles, vel si datur quod sint determinate ad producendum cognitionem rei, secundum quod relucet in phantasmate, aut proponitur per phantasiam. Ratio vero cur non possit habere alias cognitiones independentem à phantasmatibus, quas posset habere in statu separationis est ordinatio Divina, quæ ordinatio verisimiliter habita est in pœnam peccati originalis. Hæc conclusio est conformis *Doctori* in 2. d. 3. q. 6. ac doctrinæ à me ibidem traditæ.

Probatur prima pars: quia ut supra dixi, non datur illæ species, & ex suppositione, quod non datur, debet ex hoc ipso capite recurri semper ad phantasmata tanquam determinatiua intellectus ad has cognitiones potius quam ad illas.

Probatur secunda pars: quia quamvis datur species illæ, possent esse talis naturæ, ut non sint nata producere cognitionem, nisi talem, quæ ex natura sua intrinseca petat obiectum proponi per phantasiam, sicut voluntas est nata producere volitionem, quæ petit obiectum proponi per intellectum. Quod si hoc ita esset, necessario deberet intellectus semper conuertere se ad phantasmata: quod autem ita sit de facto colligitur ex eo, quod non possit ex suppositione specierum ostendi, quomodo melius saluetur iuxta naturam rerum illa necessaria conversio intellectus ad phantasmata, quam ita dicendo; sed melius est saluare illam iuxta rerum naturas, quam recurrendo ad *Deum*, quod potest commodè saluari: ergo.

Probatur denique tertia pars: quia non potest assignari ex quo alio capite illa impotentia oriatur: non enim ex coniunctione animæ cum corpore: tum quia intellectus Beatorum sic intelligit res non obstat coniunctione illa: nec hoc debet adscribi elevationi alicui particulari, quæ fieret in illo statu: tum quia non potest ostendi quomodo coniunctio,

coniuncto cum corpore posset impedire tales operationes; quæ etiam ratio probat quod id non oriatur ex statu viæ; quia status viæ non ponit aliquid physicum, sed solum carentiam perfectionum, quæ superadduntur in statu patriæ, quæ carentia nihil facit ad propositum.

50. *Obijcies* contra secundam partem: si species de facto acquisitæ mediantibus phantasmatis essent determinatæ ad producendas cognitiones representatiuas obiectorum relucens in phantasmatis solummodo, sequeretur quod species hic acquisitæ non remanerent in anima separata, aut saltem quod non haberent aliquas operationes in illo statu, & consequenter quod ex recordationibus, quas habet anima separata, non possint colligi tales species.

Respondet primo, concedendo totum, nec id est inconueniens: quamuis enim recorderetur rerum gestarum in corpore, ut constat ex Euangelio in historia Epulonis: tamen illa recordatio posse oriri ex speciebus à Deo infusis.

Respondet secundo, posse negari sequela: nam quamuis illæ species possent determinare ad cognitiones terminatas ad obiecta, ut in phantasmatis proposita: possent tamen præterea determinare ad alias cognitiones, quibus eadem obiecta cognoscerentur alio modo: & non determinarent ad illas pro hoc statu propter illam ipsam rationem, propter quam intellectus ipse non potest habere tales cognitiones, siue mediantibus illis, siue mediatis aliis speciebus, nimirum ob peccatum peccati originalis, ut dicitur in tertia parte conclusionis. Videantur dicta in commentario supra citato, ubi hæc res fusiùs tractatur.

Cur pueri, amens & dormientes non sint capaces rationis.

51. *Quæres*, unde oriatur quod pueri, amens, & dormientes non discunt, nec habeant cognitiones rationales sufficientes ad hoc ut voluntas eorum possit habere operationes bonas, & malas moraliter. Ratio dubitandi est, quod quandoquidem homines pro illis tribus statibus habeant operationes phantasticas, & quidem satis perfectas in somno; nihil vero aliud videatur requiri ut determinetur intellectus agens ad species impressas, si dentur, & intellectus patiens ad intellectiones, quam quod obiectum phantasticè proponatur: videtur sequi quod necessario debeat habere operationes rationales, & consequenter discendum: ex alia vero parte supponitur quod pueri ante determinatos annos non habeant usum rationis, nec amens, dum sunt tales; quod etiam supponitur de dormientibus, quibus propterea nulli actus, quos exercent, siue boni, siue mali, adscribuntur aut laudi, aut vituperio.

Quod ad pueros attinet, posset dici quod ipsi ante illos annos, quibus dicuntur ad usum rationis peruenire, propterea non habeant illum usum, quia organum phantasticum eorum non est dispositum sufficienter, ut possit producere tam perfectas operationes phantasticas, quam esset necessarium ut determinaretur intellectus ad cognitiones rationales; nam sine dubio posset impediri usus rationis hoc modo, & non constaret quin sic impediat; unde debet dici quod ita fiat, nisi alia melior via reperiatur.

Posset dici etiam, quod quamuis operationes phantasticæ sint etiam in pueris satis perfectæ, & generet etiam in parte intellectiva species intelligibiles, & cognitiones sibi proportionatas non tamen propterea sequitur quod habeant usum rationis; quia non potest intellectus statim ex quibuscumque speciebus discurre; sed indiget multis speciebus, & applicatione particulari illarum tali vel tali modo; non habent autem pueri ante aliquod determinatum tempus tot species, quot ad hoc requirerentur, nec proponuntur illo particulari modo: quemadmodum enim in addiscenda lingua aliqua progreditur quis paulatim, & licet habeat in se species multorum vocabulorum, non potest tamen statim iis omnibus uti tempore opportuno, sed ad hoc requirit usum & praxim: ita etiam in usu specierum posset contingere in intellectu.

52. *Rursus*, quemadmodum adulti non statim acquirunt, sed paulatim aliquam scientiam, & sunt aliqui conceptus obiectiui, qui non nisi cum difficultate ab ipsis

percipi possunt, licet haberent omnes species simplices phantasticas ad hoc requisitas; ita etiam potest contingere quod pueri non haberent conceptus illos obiectiuos cognitos qui requirerentur ad cognitionem boni præsertim honesti, & mali ipsi oppositi; ex hoc autem sequeretur quod non habent usum rationis quantum ad propositionem requisitam ad hoc, ut agerent bene, vel male moraliter, quamuis haberent usum rationis sufficientem ad agendum libere; quod si hoc ita esset, quando dicitur communiter, quod non habeant usum rationis ante determinatos annos, v.g. septennium, aut circiter, hoc commode posset intelligi non de usu rationis quocumque, sed de usu rationis sufficienti ad bene, & male agendum.

Posset denique provenire ille defectus in pueris ex illo principio, ex quo provenit in dormientibus, de quo statim.

Quod ad amens attinet, & idem est de ebriis, & iis qui ob alias indispositiones perdunt usum rationis, defectus ille posset provenire ex principio illo iam dicto, ex quo provenit in dormientibus; & posset ulterius provenire ex eo quod per indispositiones organi, & partium interiorum confundantur species phantasticæ, sic ut non proponantur intellectui debito modo.

Præterea, quandoquidem potentia phantastica sit diuisibilis, qua parte includit organum corporeum, fieri posset quod operatio phantastica debeat in aliqua determinata parte produci, ut determinetur intellectus, in qua parte tum produci non possit propter indispositiones illarum infirmitatū, licet in aliqua alia parte producantur. Posset denique fieri quod amens, ebrii, & similes infirmi propter suas indispositiones non habeant tam perfectas operationes phantasticas, quam requireretur ut posset determinari intellectus, sicut supra dictum est de pueris.

53. *Maiores difficultates est de dormientibus*, in quibus operationes phantasticæ sunt perfectissimæ, & ut patet experientia, videntur proponi tam sufficienter ad determinandum intellectum ad cognitionem boni & mali, quam in vigilia.

Ego certe non inuenio ullam sufficientem causam, ex qua in huiusmodi impediri possit ratio, nisi recurrendo ad aliquam causam occultam; nec id magis mirum est, quam quod non possit repetiri causa, ex qua oritur quod aliquando hæc species hoc ordine, aliquando aliæ occurrant; aliquando quando volumus recordari alicuius rei, etiam adhibita magna diligentia, id facere non possumus, aliquando vero possumus sine ulla difficultate.

Addendum, quod dubitari possit, an verum sit, quod hic supponitur, nempe dormientes non habere usum rationis; nam quantum ad experientiam potius videtur oppositum, videtur enim nobis discurre in somno, & fugere quandoque malum, quandoque ipsum prosequi. Nec aliquid contra hanc experientiam magis opponi posse videtur, quam quod inde sequeretur quod voluntas peccare posset inter dormiendum, & quod motus aliqui inordinati, quos tum videmus experiri in nobis, essent peccaminosi, non solum quatenus in vigilia culpabiliter applicaretur causa, ex qua oriri possent, sed secundum se directè; quod videtur esse contra sententiam communem Theologorum, & praxim fori confessionalis, in quo non habentur à Confessariis huiusmodi motus secundum se considerati pro peccatis.

Ad hoc autem dici posset, quod in somno duo genera motuum inordinatorum considerari possint: vnum eorum qui non dependent à voluntate sic, ut ipsos impedire possit, ut sunt delectationes partis sensitivæ, & maxime pro illo statu, in quo voluntas nequit applicare potentias externas somno ligatas ad eos sedandos; & huiusmodi motus non deberent esse peccaminosi in somno excitati, quamuis voluntas, & intellectus essent expediti ad actus suos habendos, nisi quatenus voluntas libere complaceret in eis; sicut nec quando in vigilia, repugnante voluntate, quandoque causantur. At alij motus sunt illi qui essent in ipsamet voluntate, ut volitio vindicandi se de inimico, complacentia de delectationibus sensitivis excitatis in potentiis sensitivis, & huiusmodi alij. Et dici posset, quod si quando experiremur in nobis tales actus, aut

An dormientes habeant cognitiones intellectivas.

818 De ANIMA. De Potentia Intellectiua,

videremur nobis illos experiri in somno, quod debemus illos habere pro peccatis: nec hoc est contra praxim fori confessionalis, nam qui sunt timorata conscientia, solent confiteri tales motus, etiam cum non sunt certi, quod eos habeant, ad maiorem securitatem, & quia difficile est cognoscere postea in vigilia, an habeatur vere in voluntate inter dormiendum tales motus voluntarii, propterea non habetur pro peccatis certis, & fortassis de iis intelligi posset illud Psal. 18. *Ab occultis meis munda me Domine*; non minus quam de iis quae tradidimus obliuioni; sicut & etiam illi motus, quos habemus in vigilia, de quibus dubitamus an peccata sint, necne. Sed de hoc nihil concludo; sed solum propono rem alii decernendam.

QVÆSTIO VII.

De natura intellectionis, seu cognitionis intellectiua.

Aduertendum hic ante omnia, idem omnino seruata proportione resoluendum de natura reliquorum sensitiuorum, & appetitiuorum, quod resoluitur de intellectione; quia eadem prorsus est ratio de omnibus. Licet vero hanc questionem tam exacte, quam potui in commentario meo ad 1. dist. 3. quæst. 6. examinarim; tamen ne tam principalis pars in hoc etiam tractatu desit, eandem iterum hic repetam, seruata non solum eadem doctrina substantia, sed verbis etiam maiori ex parte, & paucis superadditis ad maiorem veritatis confirmationem.

Prima sententia est, intellectionem consistere in receptione speciei intelligibilis impressæ. Hæc est *Godfredi* quodl. 4. *Egidij* quodl. 3. quæst. 12. & *Suessani* lib. 5. de intellectu, cap. 9.

Secunda sententia est, eam esse veram actionem de prædicamento actionis, per quam nullus terminus producat: ita sentiunt de intellectionibus intuitiuis, quas beati habent in patria de Deo, *Caiet. 1. part. quæst. 27. cum Ferrar. & Capreolo*, qui eandem sententiam tribuit *Aureolo 1. dist. 2.* quoad omnes intellectiones. Sed *Aureolus* nihil tale habet, & potius in 1. dist. 35. videtur tenere primam sententiam.

Tertia sententia est, quod sit qualitas de prædicamento qualitatis, per nullam actionem de prædicamento actionis, sed seipsa producta, distincta à verbo mentis. Sic *Auerſa* quæst. 75. de anima, sect. 3.

Quarta sententia est, eam consistere formaliter in actione de prædicamento actionis, per quam tamen semper aliqua qualitas distincta producat, quæ sit verbum mentis. Hanc sequuntur *Conimbric. 3. de anima, cap. 8. quæst. 3. art. 3. Montesinus 1. 2. dist. 3. quæst. 5. Fonseca, Gonzales, & alij.*

Quinta sententia est *Hurtadi* hic dist. 6. subsect. 1. *Suarium, & alios*, sed immerito, pro se citantis, & existimantis intellectionem consistere formaliter in actione de prædicamento actionis, passione de prædicamento passionis, & qualitate per eas producta: ita ut illa tria sint de essentia, & ratione formali intellectionis.

Sexta sententia est *Complutensium* hic dist. 21. quæst. 3. tenentium eam consistere in qualitate seipsa producta absque actione distincta, & quæ sit tamen realiter distincta à verbo mentis.

Septima denique sententia est, quod consistat formaliter in qualitate, quæ qualitas producat per actionem distinctam non minus, quam calor, aut frigus, & similia. Hæc est *Doctores* in 1. dist. 3. quæst. 6. & suorum communiter.

CONCLUSIO I.

34. *Cognitio intellectiua non consistit formaliter in receptione speciei intelligibilis.* Hæc est communis omnium reliquarum sententiarum contra primam.

Probari solet auctoritate *Augustini 9. de Trinit. cap. ult.* dicentis quod à cognoscente, & cognito pariatur notitia: ergo non consistit formaliter in receptione speciei intelligibilis impressæ.

Hæc quidem authoritas probat, quod non consistat in illa receptione formaliter, nec etiā verisimile est aduersarios id velle. Sed non videtur probare, quod non consistat in ipsa specie impressa recepta in intellectu, quod il-

lis sufficit. Quod autem hoc non probet, suadet, quia species impressæ producantur ab intellectu, & obiecto, ut relucente in phantasmatibus: ergo quamuis notitia consisteret formaliter in illa specie, adhuc pareretur notitia ab obiecto, & cognoscente.

Nihilominus locus ille facit ad propositum, quia *Augustinus* loquitur vniuersaliter de omni notitia creata non solum humana, sed etiam Angelica: sed si notitia omnis consisteret in specie recepta, omnis notitia non pareretur à cognoscente, quia omnes species non producantur ab intellectu; nam intellectibus Angelorum, vel omnes species, ut tenent *Thomistæ*, vel certe plurimæ infunduntur à solo Deo: ergo cum omnis cognitio pariatur secundum *Augustinum* à cognoscente, non debet consistere in specie impressa recepta, quod est intentum.

Probat secundo ratione; quia non dantur species impressæ in aliquibus potentiis materialibus, ut dictum est suo loco, in quibus tamen reperiuntur cognitiones sensitiuæ; nec etiam dantur probabiliter in ipsa potentia intellectiua pro hoc statu: ergo cognitio non consistit in speciebus receptis, sed in aliqua alia qualitate distincta rationis.

Probat tertio, supponendo dari species impressas intellectiuas, quæ remanent aliquando in intellectu, sine eo quod intelligat per illas; quæ supposito admittitur ab aduersariis, & alias non esset cum ipsis, nisi quæstio de nomine; nam illud, quod ipsi vocarent speciem impressam, esset quod nos vocamus intellectionem, seu speciem expressam. Hoc ergo supposito, sic argumentor: Dantur in intellectu species rerum multarum, quas non intelligit, ut est evidens: ergo ab illis speciebus receptis non habet intelligere formaliter; quia si ab illis receptis haberet formaliter intelligere, aut si intellectio consisteret formaliter in illis receptis; nunquā posset illas habere receptas, quin formaliter per illas intelligeret, quia nunquam potest habere intellectionem formalem in se, quin formaliter intelligat, præsertim nisi per alias intellectiones nimium diuertatur, quod non necessario contingit in proposito, quia intellectus potest plures species habere, quando nihil intelligit, & quando consequenter per nullam intellectionem distrahitur, ut patet in dormientibus.

Hoc argumento coguntur aduersarii concedere intellectionem non consistere in quacunque receptione speciei, seu non sufficere, ut intellectus formaliter intelligat, quod habeat in se species impressas receptas; sed vterius aliqui requirunt aliquem conatum potentia intellectiua, seu aliquam attentionem ipsius.

Sed contra, quia non potest potentia habere conatum, aut attentionem iam, quam ante non habuit, nisi aliquid habeat iam, quod ante non habuit: ergo quando potentia habens species receptas de non intelligente fit intelligens, & de non conante, aut attendente fit conans, aut attendens, debet esse aliquid in ipsa, quod ante non fuit, sed si admittatur aliquid aliud, in illo potius collocanda est intellectio, quam in specie recepta: ergo intellectio non consistit in specie recepta.

Aureolus in 1. dist. 35. respondet alio modo ad tertiam probationem, requiri quidem aliquid aliud ultra speciem receptam, nempe quod obiectum appareat.

Sed contra, quia obiectum habet apparere formaliter per ipsam cognitionem: ergo si ultra speciem receptam requiratur apparere obiectum; requireretur ultra speciem receptam cognitio, & consequenter cognitio non consistit formaliter in specie impressa recepta.

Confirmatur: quia non potest intelligi, aut explicari, quomodo obiectum, quod ante non apparuit etiam habita specie impressa recepta, postea appareat potentia, nisi dicatur aliquid esse in potentia, quod ante in ipsa non fuit: ergo ita dicendum est.

35. *Obyerunt* aduersarii, primo, auctoritatem *Philosophi 3. de anima, cap. 2.* ubi dicit: *Vnus quidem est actus sensibilis, & sensitiui, esse autem alterum.* Quibus verbis intendit actum realem sensibilis obiecti esse eundem cum actu reali sensitiua potentia: sed actus realis sensibilis obiecti est species impressa: ergo illa est actus potentia sensitiua: sed